SỐ THỨ 1826 — NGÀY THỨ BA 18 AVRIL 1922 — NĂM THỨ MƯỜI

DEPOT LEGAL INDOCHINE

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

MỖI SỐ: 0$02

BÁO QUÁN

	Trong Nam-kỳ	Ngoài Bắc và Trung-kỳ	Cao-miên và Ai-lao	Ngoài Đông-dương	Nước ngoài
Một năm	6$00	6$00	6$30	6$30	6$60	8$00
Các làng và Các công-sở	»	8.00	8.00	9.00	9.00	»
Sáu tháng	3.00	3.50	3.20	3.20	3.30	4.50
Ba tháng	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.25
Một tháng	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur

61-63, Rue du Coton, Hanoi

Gérant: P. N. DEBEAUNE
Directeur: NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef: PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique: TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
Téléphone n° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 = 065 de large.

Une seule insertion. . . . 0$50 la ligne
Par contrat annuel . . . . . 0$25 la ligne
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$15 la ligne
Réclame dans la 1re page. . . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. . 1$50 la ligne
On traite à forfait pour les contrats importants.

Một cách buôn bán rất châu-đáo

Mới rồi chúng tôi được tiếp một ông người Bắc tự trong Nam ra nói chuyện về sự buôn bán của người Trung-hoa ở Nam-kỳ. *Cái tài buôn của người Trung-hoa*, chúng tôi đã hằng nghị-luận trong báo này nhiều lần, tưởng không cần nhắc đi nhắc lại cho rậm lời vô ích. Nhưng có một điều, khi ông nói đến, chúng tôi lỉnh nhưng còn cho là mới lạ, tưởng nên bàn qua đây để các nhà buôn cùng nghe mà suy xét.

Xứ Nam kỳ vốn là một xứ có nhiều sông nhiều lạch, đường thủy đi lại rất tiện lợi. Người buôn Trung hoa đóng những chiếc thuyền dài độ hai ba mươi thước, rộng độ năm sáu thước và cao độ ba bốn thước tây. Thuyền xếp đầy các thứ hàng quen gọi là tạp-hóa mà hầu hết chính của người Nam ta lắm ra hay mua tự châu Âu, châu Mỹ về... rồi thuyền cứ giương thẳng buồm, theo dòng sông đi lùng khắp các vòng quê chợ: họ bán hàng. Bán hàng lấy tiền, điều ấy là tự nhiên. Bán hàng đổi lấy hàng, điều ấy xem đường như cổ-lỗ xa xa tự cái đời thảo mọi, con người chỉ mới biết giao hoán cho có đổ dùng mà thôi. Nhưng xét cho cùng, giao-hoán như thế, mới là buôn bán thực hết nước, đến nơi đến chốn vậy. Họ tìm đến tận người mua mà bán hàng. Họ tìm đến tận người bán mà mua hàng. Chính họ tự chở lấy họ và hàng của họ đi. Thế là trong thương-nghiệp cơ hai cái hành vi: *mãi-mại vận-tải*, một tay họ làm lấy hết cả. Tiền tổng kinh-phí họ đã không phải chịu, người làm môi-giới mong ăn hoa hồng, họ cũng không cần đến, cái lưới họ chăng để vơ vét mối lời thực không còn bỏ thừa mất mà lọt đi đâu mấy may nào nữa! Một cách buôn bán rất châu-đáo!

Mà, đưa mắt nhìn qua, cái cách châu-đáo này há riêng gì cho một nơi? Cái thủ-đoạn ấy đã thi-hành ở Nam-kỳ được, thì ở Bắc-kỳ, Trung-kỳ, và cho ở đâu đâu nữa, hễ còn sông, còn nước, còn người, còn của là họ đem thi-hành cũng được. Cứ xem như các nhà Khách buộn to ở Hà-nội bấy giờ, bắt phân là Quảng-đông hay Phúc-kiến, trong khi họ đóng bao nhiêu hàng hóa tài lên các tỉnh trên mạn ngược, thì họ lại thu-nhận bao nhiêu thổ-sản trên mạn ngược gửi về, cũng đủ biết. Lại phân nhiều những người *ả-beng* có tiếng giàu lắc đắc còn lại, có phải là vốn xưa họ năng xuôi xuôi ngược ngược về các lưu-vực sông Đà, sông Lô bán muối, bán đường, bán hương, bán vàng, mua hồi, mua thiếc, mua sơn, mua chè, nầm hương, mộc-nhĩ, cũ nâu, thuốc-phiện lậu... đấy ru! Nên trước khi có đường xe lửa, có đường ô-tô, ta có thể nói được rằng: Trong mỗi người lái buôn Khách có lót thêm một người lái đò, chờ đò có tài buôn bán mới giỏi...

Ấy trong sự buôn bán của người Khách họ cần sự xuôi ngược đi lại như thế. Thử hỏi người buôn bán Nam có làm như thế không? Nói ra mà thẹn, chớ ta buôn bán thực còn như chưa qua khỏi cái thời đại *buôn đâu chợ bán cuối chợ* vậy. Ở đâu ta chỉ khư khư biệt chọn chỗ có một nơi đó thôi. Ngoài một cái chợ nào, ta u-u minh-minh dưỡng như không biết còn một cái chợ nào khác nữa. Hàng ai đem đến bán, hàng ai tìm đến mua, ta cứ việc mua bán, nào ta có ngờ vực hàng mua ấy tự đâu mà đến, hay hàng bán ấy rồi đem đi đâu! Một khuyết-điểm rất đáng tiếc. Vì buôn bán như thế là buôn bán mập mờ, dù có *lờ lãi* cũng là cái may rủi chịu người ta cho ít nào được ít nấy, chớ không phải chính mình gây lấy chắc bao nhiêu: sự trị-giá không ở trong tay mình. Chúng tôi nhớ hai năm về trước có một vị đại-biện — bỏ quan về đi buôn — đến mà-cả bán một thứ vật-sản trên Thượng-du cho một nhà buôn Pháp. Khi giá định xong, bên mua muốn xin bên bán làm tờ cam đoan bán một năm là bao nhiêu *tấn* và phải gửi tiền ký quỹ, nếu hàng đưa thất thường không ưng ý, thì [illegible] phải mất. Ông quan buôn quan-cách kia chỉ vị một điều khoản ấy mà phải thôi. Thôi chỉ vị ông không dám chắc cái lượng hàng cung cấp rồi có được đủ số hay không. Ông đứng bán hàng chẳng qua chỉ do mấy tay hàng xách đến nhà mách ông, chớ ông có thực rõ thứ hàng ấy xuất sản tự những nơi nào và xuất sản mỗi năm ước độ bao nhiêu: ông có hề lên đến đấy bao giờ!

Nên ta thiệt nghĩ, muốn buôn bán cho phát đạt ta không cứ ngồi *đáy giếng* mà coi trời *bằng vung* được. Ta đã phải học cho nhiều địa-dư để rộng trí thức của ta ra, ta lại phải nâng ra khỏi xó nhà thì ta mới biết được người, được của không đến nỗi hồ hênh nhầm lẫn cho lắm. Một cái chân-lý rõ rệt: buôn bán cần phải giao thông. Giao thông, buộn bán tuy coi như hai việc rời nhau, mà thực có liên-lạc mật thiết với nhau như một vậy. Một người đi buôn phải đếm sân một người đi đường. Có chịu cất công đi buôn bán mới có cơ phát đạt. Trong thương giới ta ngày nay, thử điểm qua lại xem có phải những nhà buôn to có tiếng là những nhà đã từng nhay con đường đi đi lại lại xuôi ngược nhiều đó không? Cái đời bây giờ tuy cho các cách thông tin tức bằng thơ từ, bằng điện-báo, điện-thoại nhanh chóng và thuận tiện đến đâu, làm khi cũng không gì cho bằng có mặt người: đối bên mua bán giáp mặt với nhau bao giờ công việc cũng dễ định và chóng thành hơn. Ta thường thấy những cửa hàng Pháp buôn to vẫn phải người đem mẫu hàng đến tận nhà mà chào mời ta rút đặm đà từ lẻ... Vậy nói rút lại, muốn buôn phải chịu đi. Nếu đi, chưa đủ cách lên đến Hương-cảng, Quảng-đông hay sang tới Nữu-ước, Pha-lê, thì « *gà quê ăn quẩn cối xay* », nếu mà có chí, may ta cũng đi được tỉnh này, tỉnh nọ, đi lên mạn ngược, đi vô Trung-kỳ, rồi Bắc, Nam, người Nam ta buôn bán lẫn với nhau không để đến nỗi người Khách, họ chỉ vì tài đi, mà họ thu nhặt hết lời lãi của ta như trứng kỷ sinh không tài nào trừ hết được.

Đi, luồn, đi mà luồn, buôn phải đi! các nhà buôn ta nên chú-ý.

N.-Ô.-N.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 15 Avril 1922

Hội-đồng Bồi thường

Hội đồng Bồi thường đã phúc lại bức thư của nước Đức. Trong bức thư phúc lại ấy có nói: Nếu đến ngày 31 Mai nước Đức không tuân về các khoản về việc nộp tiền, về việc bảo chứng, và về việc kiểm-soát, thì Đồng-minh sẽ bãi việc tạm hoãn trái-khoản đi. Hội-đồng sẽ đem mọi việc để trình các chánh-phủ Đồng-minh Hội-đồng lại nói rằng nước nào nên dùng số ngân tiền sở hữu của quốc-dân Đức mà chi vào các khoản cần dùng của nước Đức, chớ đừng dùng cách phát hành nhiều giấy bạc nhiều quá nữa mà lộn hại cho nước Đức.

Cuộc hội-nghị Gênes

[illegible] các bản tờ trình của các nhà giám-định Đồng-minh, nên tiếu hội-đồng coi về các việc nước Nga trước kia định đến ngày thứ sáu sẽ hội-nghị, lại hoãn chưa hội-nghị được. Hiện các đại biểu đương kê cứu về các vấn-đề nước Nga. Viên đại-biểu nước Nga là Rakowski tìm cách gợi đến cái vấn-đề chế hạn quân bị nhưng Sir Robert Horne gạt đi, nói rằng trong chương-trình không có nói đến cái vấn-đề ấy. Báo *Temps* có nói các đại-biểu phải xét nhiều việc lắm, giá có muốn xét việc chế hạn quân bị cũng không sao xét được, việc ấy tất phải giao cho hội Vạn-quốc mới xong.

Cuộc hội-nghị Dalny

Báo *Temps* nói rằng cuộc hội nghị Dalny lâm việc tám tháng giời nay mới xong công việc. Phải bộ Atchilin ưng thuận các điều khoản, có lẽ ngày 16 Avril thì ký giao ước. Trong bản giao-ước ấy chánh-phủ Viễn-đông Nga-la-tư cộng hòa quốc cam đoan không có cổ động cái nghĩa đại đồng khiến cho tổn thiệt đến cuộc hòa-bình trong nước Nhật, chánh-phủ ấy sẽ bian-định các tình duyên hải. Chánh phủ ấy bảo-hiểm sự bình yên và quyền lợi cho người ngoại quốc trú cư trong địa-hạt mình. Chánh-phủ ấy ưng cho Nhật-bản đặt một viên đại-biểu thường trực và các quan lãnh-sự.

Quan Giám quốc tại Maroc

Quan Giám-quốc vẫn đi thăm thành Fez nhân dân đang nại sửa và quả datte. Ngài có thăm một cái nhà thờ đạo Hồi và các trường học bản-xứ. Ngài có dãi tiệc quan chức bản xứ. Các quan chức bản-xứ và chánh-phủ thành phố có mở tiệc mừng, đón quan Giám-quốc. Ngày thứ sau Millerand phủ-nhận đi Alger.

Việc xứ Algérie

Ngày 19 Avril quan Giám-quốc sẽ diễm các bài thuyền. Có hải thuyền của Ý, của Anh, của Hoa-kỳ, của Tây-ban-nha và của Bỉ-đao-nha cũng có dự cuộc.

Bordeaux, ngày 16 Avril 1922

Quan Giám-quốc tại Maroc

Tướng quân Berenger, là chánh ủy-viên nước Tây-ban-nha đến Fez thay lời vua Tây-ban-nha chào quan Giám quốc Millerand. Quan Giám-quốc có điện đến cảm-tạ vua Tây-ban-nha. Quan Giám-quốc đã tới Tazza Ngài điểm binh và giao cho quan thống chế Lyautey bản thảo-ước hội-tịnh của xứ Maroc. Đoạn ngài đi thăm Guercif Taourit và Audjda.

Ngày lễ bà Jeanne d'Arc

Quan đại-sứ dức Giáo hoàng là đấng Carretti đã ưng chủ-tọa lễ kỷ-niệm bà Jeanne d'Arc tại Orléans, ngày 8 Mai này

Thời tiết ở Âu-châu

Nước sông Seine xuống thì ngày hôm thứ sáu.

Ở miền duyên-hải bể Atlantique, có gió bão đữ-dội nên nhiều tàu thuyền [illegible] trốn.

Cuộc hội-nghị Gênes

Các nhà giám-định Đồng-minh và các nhà giám-định nước Nga đương xét bản án văn soạn tại cuộc hội-nghị Londres trước đây. Các nhà giám định nước Nga xét cần thận những khoản bảo chứng của Đồng-minh yêu cầu chánh phủ Xô-viết. Nhưng các viên ấy cứ khăng khăng yêu cầu tiền bồi-thường về việc Đồng-minh ngăn ngừa đảng Cách-mệnh mà gây nên những tổ-hại kia khác cho nhân dân nước Nga để tính trừ vào các trái khoản của nước Nga vay Đồng minh trước buổi chiến-tranh. Các nhà giám định Đồng-minh đương xét xem nên xử trí ra làm sao

Tại hội đồng vận-tải M Lantes có bá-cáo rằng nước Tchécoslovaquie chưa ưng chuẩn các bản giao-ước ký ở Portarose, vì nước ấy chắc rằng tại sẽ quyết nghị mọi việc như trong các bản giao-ước ấy. Viên đại-biểu nước Bức xin ưng thuận những điều khoản của các nhà giám-định để quyết nghị tại Londres về cái vấn-đề vận-tải. Viên đại-biểu nước Pháp thay lời phái bộ nước Pháp và phái bộ nước Bỉ, có đệ trình hội-đồng một bản ám-văn xin Âu-châu liệt quốc đồng tâm hiệp lực với nhau để tu phục các cách vận-tải trong các nước, và tán trợ vào việc ưng chuẩn các bản giao-ước về việc ấy. việc soạn các bản giao-ước đã nói trong các tờ hòa-nghị, việc lập ngay một hội-đồng chuyên môn để quản trị các đường hỏa xa, sau cùng nữa là xin hội Vạn-quốc lưu tâm đến những sự tiến bộ sau này gây được. Dư-luận nước Đức lấy làm không hả lòng về cái cách nghị luận các vấn-đề nước Nga. Nguyên là ở Berlin các đại biểu nước Đức đã dự tính mọi việc với chánh-phủ Xô-viết rồi mà nay trong những buổi đại-hiện Đồng-minh hội nghị với đại-biểu nước Nga, các đại biểu nước Đức lại không được hội nghị thì các đại-biểu ấy lấy làm không bằng lòng.

Bordeaux, ngày 17 Avril 1922.

Quan Giám quốc tại Maroc

Trước khi từ biệt thành Fez, quan Giám-quốc Millerand có gởi điện-tín cảm tạ vua Tây-ban-nha về việc cử tướng quân Berenguer đến chào ngài. Trong các nơi quan Giám quốc đương chân lại thì đến thành Oudjda là biết địa-phận xứ Maroc.

Quan Toàn-quyền xứ Algérie, là M. Steeg có đến chào ngài ở đấy, quan Giám quốc lại có điện lời đến cảm tạ quốc-vương xứ Maroc

Quan Giám-quốc có đi thăm Tlemcen và Sidi bel Abbès.

Cuộc hội nghị Gênes

M. Litvenoff đại-biểu nước Nga đâm cả gan yêu-cầu Đồng-minh nộp cho nước Nga một số bồi-thường là 50 nghìn triệu roubles or, về sự Đồng-minh trợ lực cho đảng phản-đối việc Cách-mệnh, nên đã làm tổn hại cho nước Nga kia khác. Các quan thượng-thư Đồng-minh bèn hội nghị với nhau rồi bá cáo với các đại-biểu của chánh-phủ Quá-kích như sau này: Đồng minh không công-nhận cho nước Nga được quyền yên-cầu số bồi-thường chi cả; Đồng-minh yêu cầu nước Nga phải công-nhận các trái-khoản của Nga vay trước buổi chiến tranh. Song Đồng-minh cũng sẵn lòng xét cái hiện-tình kinh-tế nước Nga mà giảm đi cho nước Nga ít nhiều. Vậy đại-biểu nước Nga phải đáp ngay thế nào, mà khi nào các đại-biểu Nga đáp lại song thì Đồng minh mới sẽ triệu-tập hội-đồng coi về việc nước Nga.

Cuộc hội-nghị nghỉ ngày hôm nay và ngày mai. Song các đại-biểu vẫn hội nghị riêng với nhau.

Công việc của cuộc hội-nghị Gênes sau này, còn tùy ở cách giải-quyết cái vấn-đề nước Nga. Mà cái vấn-đề ấy [illegible] cho được ổn-thỏa miễn là không tổn hại đến cái quyền lợi và cái thanh giá của Đồng-minh thì thôi. Nếu các đại-biểu của chánh - phủ Xô viết không ưng thuận lời của Đồng-minh bá cáo đó, thì cuộc hội-nghị sẽ xét về cái vấn đề khác, chứ không xét đến cái vấn đề nước Nga. Nếu vậy thành ra cuộc hội-nghị không có mục-đích gì cả. Song theo như dư-luận lại cuộc hội-nghị, thì có lẽ ngày hôm nay các đại-biểu Xô-viết sẽ ưng thuận, rồi sau lại kiếm cách phản đối về việc khác chăng.

Việc nước Thổ nhĩ kỳ

Các chánh ủy-viên của Đồng-minh đã giao cho viên đại-biểu của chánh-phủ Angora bức thư phúc lại bức thư của chánh phủ ấy. Đồng minh không có thể ưng việc Thổ-nhĩ-kỳ [illegible] đình chiến, vì việc ấy nước Hy-lạp cũng không có ưng nào. Vì phòng nước Hy-lạp có ưng nữa, thì cũng không sao cầm không được đem quân qua Thrace, mà đem qua như thế không khéo lại gây ra việc chiến tranh.

Nhưng Đồng-minh cũng sẵn lòng định việc rút quân ở Anatolie về sớm hơn một tí nữa Hễ nước Thổ-nhĩ-kỳ ưng thuận các điều khoản về việc giảng hòa thì việc rút quân có thể bắt đầu thi-hành ngay.

Khoa nữ công ở các trường Sơ đẳng

Cứ xem việc nữ-học ở nước ta vào khoảng trong mười năm về trước với việc nữ học ngày nay thì hẳn ai cũng đã công nhận rằng con đường tiến-bộ đã được một quãng khá dài. Lại xem cái trình độ nữ-học của ta trước kia, chỉ đến học Sơ-đẳng là cùng, mà nay đã lên được học Trung-đẳng, thì đủ biết rằng cái trình-độ nữ-học đã dần dần cao lên mãi. Tuy cái trình-độ có cao hơn nhưng việc nữ-công của ta còn ở trong cái thời-kỳ lũ trẻ, mà phàm việc gì cũng vậy, còn là buổi mới thì không tài nào đã hoàn-toàn được không tài nào là khỏi có điều khuyết-điểm. Sự-học của ta cũng vậy, tuy có tiến bộ hường cũng còn có điều chưa được hoàn bão mà trong những điều chưa được hoàn-bão ấy thì hiện có vấn-đề dạy nữ-công.

Vậy ta thử xem khoa nữ-công ở các trường Sơ-đẳng nữ học thế nào, phần nhiều thì ở các trường ấy chương-trình dạy chung-trạng như chương-trình dạy ở các trường học con trai, chỉ khác một điều là đến những buổi thủ-công thì các cô học sinh tập khâu vá. Như thế thì trong một tuần-lễ trừ ra ba bốn giờ học khâu và là các cô học riêng về các công việc người đàn bà, còn thì những giờ khác các cô cũng học theo y như các cậu con trai vậy. Thành thử khoa nữ-công là một khoa rất cần cho con gái thì chỉ chiếm được một cái địa-vị eo-hẹp mà thôi.

Có phải chánh-phủ không lưu tâm đến điều đó chăng? Quyết không, vì rằng theo như điều 137 ở bộ Học-luật thì tuy rằng chương-trình dạy ở các trường Sơ-đẳng nữ-học cũng tương tự như chương-trình ở trường con trai, song về những khoa học khác như học mẹo, loán pháp v. v., là những khoa học mà con gái không cần phải biết lý-luận cho lắm thì các nữ giáo-sư nên tùy ý giảm bớt các bọn vừa đã mà thôi, rất lấy thì giờ mỗi một buổi chiều là để ra một giờ rưỡi dạy về những việc nội trợ. Chương-trình về nữ-học chính-phủ đã định rõ ràng như vậy. Bởi sao việc dạy nữ công lại có phần kém ? Các cô phải thì lấy bằng Sơ-học, mà vì các nhà có con gái chỉ đi học cũng hình như chỉ cốt lấy cái bằng ấy làm mục-đích cho nên nhà trường cũng phải cốt dạy các cô thi cho được bằng Sơ học, mà không chú ý đến thời-giờ để chăm về đường nữ-công.

Đem cái phần không học-thức nghĩa là cái trí-thức thông thường mà ép con trai con gái cũng phải biết để dạy cho các cô học-sinh thì tôi gì hay bằng nhưng thiết tưởng phần nhiều người con gái sau này là ở việc nội trợ thì khi ở nhà trường cũng nên tập những công-việc nội trợ. Vì sau này người con gái có, là tinh phải giúp chồng nuôi con, lẽ không cần phải thuộc những trận nọc của vua Nã-phá luân hay là cái cách đo hình lục-giác thế nào, nhưng hẳn cần phải biết sửa soạn cửa nhà sao cho sạch-nhập ít mà chồng con cùng được miếng ngon miếng lành, phải biết cái thuật làm cho chồng con vì đến chốn gia đình được vui thú, không đến nỗi phải đi tìm cái thú ở ngoài, lại cần phải thuộc phép vệ-sinh, biết cách nuôi con, biết đường dạy con, để nói-giống mỗi ngày một khá.

Những điều ấy tưởng không gì quan-trọng cho người đàn-bà bằng: bởi thế ngoài sự học phổ-thông, ngoài những giờ học khâu vá mà các trường vẫn dạy, lại mong rằng các trường nữ-học dạy đến những điều thiết-dụng cho việc nội-trợ, như dạy mua bán, nấu-nướng, giữ gìn, làm bánh trái, v. v.

Các cô con gái ở nước ta phần nhiều chỉ học hết bực Sơ-đẳng là cùng, thì cái thời-giờ các cô ở nhà trường cũng là ngắn ngủi. Trong cái thời giờ ấy nếu các cô học được những điều thiết-dụng cho phận-sự các cô sau này là phận-sự người đàn gia-nội-trợ, thì tưởng cũng là hay. Chứ để các cô chỉ chăm chỉ cầy cái bằng Sơ học, còn những việc nội-trợ thì mờ tịt chẳng biết tí gì Nữ-công là một sự rất cần trong việc nữ-học, các nhà nữ giáo sư trông nên lưu tâm cần lắm.

P. V. T.

VĂN UYÊN

Thơ khuyến trẻ học

Khuyến trẻ học khuyến trẻ học, thật cũng là một điều thiết yếu trong sự giáo-dục vậy. Nay như khi ta thấy trẻ học trò nào đổi dạ trở chứng, vẫn hai không học mà ta khen, ta cho nhiều điều, ấy cũng là khuyến; ta ra bài thi để thưởng, để đặt chỗ trên dưới, cũng là khuyến. Những cách khuyến khích như thế tuy đã là nên, song cũng còn có điều chưa được tiện tận mĩ, vì rằng như khi ta khen hoặc thưởng một cậu học trò nào thì cậu ấy nhân được khen được thưởng mà thêm lòng cố gắng để đạnh, song biết đâu không có nhiều cậu vì không được dự khen dự thưởng mà không những không biết phấn khích ganh đua, lại sinh ra lòng tự-đắc mà chán nản. Chi bằng ta cho các cậu nhập làm những bài thơ

Digitized by the Internet Archive in 2010 with funding from Kahle/Austin Foundation. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

khuyến học giản dị mà có điện có vẫn để in nhu vào trong ô các cận. Mỗi khi nhớ đến bài thơ, ngâm vịnh bài thơ, tức là các cậu tự biết sinh lòng hiếu học vậy.

Ý bản ông Đinh-gia tặng một ý ấy, nên mới rồi có làm mấy bài thơ khuyên trẻ học, nhời nhẽ thật giản dị gọn gàng. Chúng tôi cũng không nài ý tứ hẹp hòi, nhời nhẽ quê kệch mà tục-điện mấy bài sau nay, cũng là có ý biểu đồng tình vậy.

I

Học hành ta phải cố màn man,
Phải để tiếng nói Hồng càng giống Lạc,
Nước nhà trông bọn trẻ xanh đầu.

II

Khuyên ai tuổi trẻ chớ nên lười,
Lười lĩnh theo sau kịp được người ?
Người cũng như ta ta há chịu,
Chịa bề ngu dốt để người cười.

III

Học tập chuyên cần qui kịp thời,
Gang vàng tấc bóng há rằng chơi.
Trông người lại ngẫm vào ta nhỉ,
Hỡi bọn đồng sinh tuổi trẻ ơi !

IV

Thua bạn một ly, chịu tiếng hèn,
Vậy nên ta phải biết đua chen.
Đua tài, đua trí, đua khôn khéo,
Thế mới là không thẹn bóng đèn.

V

Sân đường, sân lối, sân người đưa,
Rào cẳng man mau kẻo chợ trưa.
Chợ trưa quà bắt thêm buồn nỗi,
Buồn nỗi công-phu trải nắng mưa.

Bài-hữu-Yên

Dư luận Nam-kỳ

Vì cớ nào ta chậm tiến-hóa

Khôn cho người ta sợ, dại cho người ta thương ; dỗ dỗ ương ương chỉ tổ để cho người ta ghét.

Đã dại mà không chịu nhận mình là dại ấy là hạng người dở dở ương ương. Ôi ! hạng người ấy nếu kể đến, chắc cũng rườm tai các ngài lắm ; nhưng thà họ chết hết là may, chớ họ còn sống ngày nào mà ta không bàn đến, thời chẳng hóa ra là ta phụ-phàng cái chức trách ta lắm ru ? Chẳng hóa ra ta kiêng-nể cái óc cáu của họ, để đến họ xướng nên lắm tuồng ngông cuồng bức tạp, mà lây tràn cái vạ mắng thiếu-niên cho hang thiếu-niên Nam-việt ta ru ?

— Không phải khôn mà cứ cậy mình khôn, toan phương áp chế đè-nén hạng người dẫn đạo que-dốt kia, hay lập mưu để phỉnh gạt những phường lầm-lật si-ngốc bắn bóc-lột chúng. Cũng không phải khôn mà được vượt cả luân-lý, thoát vòng thuần phong mỹ-tục của hạng tiền-bối ta đã cố sức gây-dựng trót cả muôn nghìn năm về trước đến nay.

Người khôn, ôi ! hai tiếng ấy ! khó lắm thay ! ! Nói người khôn là dễ, mà làm người khôn thời thật khổ tâm lao tứ lắm ; ấy thế nhưng làm người khôn rồi còn phải giữ cái chân-giá của người khôn, thiết tưởng lại càng cần có đủ tư-cách, đủ tư-ngữ lắm mới được. Cái phạm-vi của cảnh khôn, thật hoạt-bát bao quát không thể nào độ được ; tỉ-mỉ như chơn trời, mênh-mông như mặt bể.

Cái nhiệm-vụ của người khôn là trước phải biết mình đối với nước nhà thế nào, mình là ai đây ? Nhiên hậu mới lợi dụng được cái khôn ấy ; mà rồi cái chân-giá của mình cũng sẽ càng nhân đấy mà được qui thêm lên. Khôn sao cho có thể lợi vật tế nhân, vị trần-đời, vị xã-hội mà không vị lấm thân mình. Cốt làm cho mai-hậu không đến mục tên-tuổi với cỏ cây mà tiếng nhắc-nhở, bụng sùng-kính của người thế chính là lối kỷ niệm đặc-biệt của bao nhiêu giọt mồ-hôi, máu nhiệt tự mình ta đã xuất vận ra. Cái chí khí truân thành nghĩa-khái biểu-lộ một cách rất là tỏ rạng như gương, mà cái khôn ấy mới thật là cái khôn độc nhứt vô nhị vậy.

Khôn hay dất đăng cho đoàn hậu tấn, vì biết lắm khi tài-trí không thể đương sánh kịp với cái học thức phổ-thông ngày nay, thế mà bước đời đã trải, mùi thế từng nếm, thì lời chỉ-giáo ấy tưởng cũng không đến nỗi vô ích. Cứ nói tóm là : cái khôn ta bao giờ cũng phải có mục-đích cao-thượng thì khôn ấy mới phục được nhân tâm.

Thế nào là dại cho người ta thương ? — Ôi ! dại cho người ta thương thời còn gì là dễ bằng ! ? Muốn lối ở đời, cốt đâu nhờ có học mà nên, có nhập cảnh mà từng-trải. Không học mà nên, không nhập cảnh mà từng-trải là thường-chẳng chỉ nhơn. Nhưng thử hỏi ; ai là người thượng-phẩm chỉ nhơn ? Chắc cũng hiếm có lắm. Ấy vậy còn nói trần là toàn những hạng người phải nó học mới nên. Mang kiếp người dại, mà cứ nghiễm-nhiên chăm-mặt nghiêng tai thời phỏng [illegible] các nhà danh sĩ càng tai bao nhiêu tức lại càng chủ tâm cố luyện cái óc khôn thêm bấy nhiêu. Người dại bao giờ cũng phải nhiều nghe mà ít nói là hay. Để vào tai, sấp vào bụng, rồi thỉnh-thoảng nghiền-ngẫm cho chính-đính kỹ-càng, dại ấy thật là dại mà người người thương, dại mà còn mong có ngày khôn lên được.

Thế nào gọi là dỡ-dở ương-ương ? — Trước kia tôi có nói : ấy là hạng người đã dại mà không nhận mình là dại. Thật vậy ! hạng người này có phần quan-hệ cho xã-hội rất to. Họ sinh ra đời là chỉ biết có họ mà không biết có ai nữa. Tài lực vẫn ấu-trĩ mà họ cứ giữ chước châu-chấu. Họ chỉ biết cặp cổng họ kênh-cang mà họ không biết sức đè của bánh xe kia nặng nề là mấy. Nói rằng họ dáng. Vậy cứ bảo chó chuồn nước nọ biết sức đè, nhưng họ cũng cứ chồng mãi. Họ làm như thế là cố để cho đời xem họ như hạng hùng dám áp chúng, trí-tuệ kinh nhân. Chính tài họ hoạt-bát cao-thượng như biển như trời, họ mượn cái tinh cách ngông cuồng lì lợm của họ mà làm cái danh mặt nạ để nhát kẻ que hèn.

Ngay thay ! dại không chịu dại, lấy mình làm tài tức dụng của xã-hội, thì cái cơ tiến-hóa quốc-dân ta khá lo sự lầm thay ! Trình-độ vẫn ấu trĩ, thường thức vẫn nông hẹp, mà không mong vượt khỏi miệng giếng, ngày cứ bảo trời là nhỏ thì nên quốc-tây lấy ai bồi đắp cho cao ? Hạng người ấy sống chật đất mà lịch lợi hơn cây cỏ lối nào đâu ? Mong rằng : bài này sẽ là một vị thuốc cay đắng mà thần hiệu, giáp được phần bổ dưỡng cho tinh-thần quốc-dân trị được bệnh ngông nghênh của hạng người dang dở, thời thật là phỉ nguyện vậy.

(A. H. B.) T. Q. Tiến.

VIỆC HANOI

Hoàng-thượng ngự-du Đại-Pháp. — Vòa vẫn còn một tháng nữa thì Hoàng-thượng sẽ xuống tàu ngự du Đại-pháp. Tàu *Porthos* của Ngài ngự thì 18 tháng sau sẽ ghé bến Tourane và chừng 18 Juin thì tới Marseille. Đông-cung du học tại Pháp cũng cùng với Ngài điehuyển tàu ấy. Chính phủ đã giữ sẵn ở tàu ấy 25 chỗ ngồi để riêng cho các quan đi hộ giá cùng các thị-vệ.

Quan Phó Toàn-quyền tại Kinh-đô. — Quan Phó Toàn-quyền và quan Khâm-sứ Trung-kỳ ở Saigon ra đã trải, mùi thế từng nếm, thì lời chỉ-giáo ấy tưởng cũng không đến nỗi vô ích. Cứ nói tóm là : cái khôn ta bao giờ cũng phải có mục-đích cao-thượng thì khôn ấy mới phục được nhân tâm.

Thế nào là dại cho người ta thương ? — Ôi ! dại cho người ta thương thời còn gì là dễ bằng ! ? Muốn lối ở đời, cốt đâu nhờ có học mà nên, có nhập cảnh mà từng-trải. Không học mà nên, không nhập cảnh mà từng-trải là thường-chẳng chỉ nhơn. Nhưng thử hỏi ; ai là người thượng-phẩm chỉ nhơn ? Chắc cũng hiếm có lắm. Ấy vậy còn nói trần là toàn những hạng người phải nó học mới nên. Mang kiếp người dại, mà cứ nghiễm-nhiên chăm-mặt nghiêng tai thời phỏng [illegible] các nhà danh sĩ càng tai bao nhiêu tức lại càng chủ tâm cố luyện cái óc khôn thêm bấy nhiêu. Người dại bao giờ cũng phải nhiều nghe mà ít nói là hay. Để vào tai, sấp vào bụng, rồi thỉnh-thoảng nghiền-ngẫm cho chính-đính kỹ-càng, dại ấy thật là dại mà người người thương, dại mà còn mong có ngày khôn lên được.

Thế nào gọi là dỡ-dở ương-ương ? — Trước kia tôi có nói : ấy là hạng người đã dại mà không nhận mình là dại. Thật vậy ! hạng người này có phần quan-hệ cho xã-hội rất to. Họ sinh ra đời là chỉ biết có họ mà không biết có ai nữa. Tài lực vẫn ấu-trĩ mà họ cứ giữ chước châu-chấu. Họ chỉ biết cặp cổng họ kênh-cang mà họ không biết sức đè của bánh xe kia nặng nề là mấy. Nói rằng họ dáng. Vậy cứ bảo chó chuồn nước nọ biết sức đè, nhưng họ cũng cứ chồng mãi. Họ làm như thế là cố để cho đời xem họ như hạng hùng dám áp chúng, trí-tuệ kinh nhân. Chính tài họ hoạt-bát cao-thượng như biển như trời, họ mượn cái tinh cách ngông cuồng lì lợm của họ mà làm cái danh mặt nạ để nhát kẻ que hèn.

Ngay thay ! dại không chịu dại, lấy mình làm tài tức dụng của xã-hội, thì cái cơ tiến-hóa quốc-dân ta khá lo sự lầm thay ! Trình-độ vẫn ấu trĩ, thường thức vẫn nông hẹp, mà không mong vượt khỏi miệng giếng, ngày cứ bảo trời là nhỏ thì nên quốc-tây lấy ai bồi đắp cho cao ? Hạng người ấy sống chật đất mà lịch lợi hơn cây cỏ lối nào đâu ? Mong rằng : bài này sẽ là một vị thuốc cay đắng mà thần hiệu, giáp được phần bổ dưỡng cho tinh-thần quốc-dân trị được bệnh ngông nghênh của hạng người dang dở, thời thật là phỉ nguyện vậy.

(A. H. B.) T. Q. Tiến.

Cuộc hát làm phúc. — Tối thứ bảy vừa rồi, hội hát của ông Ng-vinh-Lan lại diễn vở Tây-sương-tân-kịch lấy tiền hai để giúp hội Hợp-thiện và trường Thể-dục. Cũng như buổi hát thứ nhất, các vai trò là :

Thôi phu-nhân	Mme	Thịnh
Thôi Oanh-oanh	Mlle	Mùi
Trương-sinh	MM.	Dương
Hoan-lang		Hòa
Hồng-nương	Mme	Út
Bạch-mã tướng-quân	MM.	Hòa
Pháp-bản		Lân
Pháp-thông		Sâm
Huệ-minh		Kính
Thầy thuốc		An

Cuộc hát này xem ra rỗ-chức cũng tốn công và tốn của lắm, mà vì thứ cách diễn chưa được hoàn hảo thì ta cũng nên khen những ông đã xuống lên cuộc diễn kịch này vì chỉ ý là để giúp vào việc làm phúc. Cứ như lời ông Lan đã nói thì ông tốn hết sáu trăm đồng mà không trừ vào số tiền thu trong hai tối.

Tối thứ nhất thu được 586 p.70. Tiền ấy các ông chủ chương cuộc hát đã đem nộp quan Đốc-lý nguyên số, chứ không trừ tiền chi phí gì cả.

NHÀ GẠCH BÁN GIỜ

Tôi có một cái nhà gạch ở phố hàng Buồm, số 2, (Hanoi) bán giờ, ông bè nào muốn mua cứ lại đấy mà hỏi.

3142 Mme TRẦN-THỊ-LÀNG.

Thăng thưởng trong việc công-thần. — M, Ng-đình-Qui, hàm Quang-lộc tự-khanh (3.2) tuần phủ hạng nhì tỉnh Kiến-an nay được đặc cách thăng Thái-thường tự-khanh (3 1), vì đã có công mấn cán trong việc công-thần Đông Pháp.

Ngạch quan lại. — M. Hoàng-thuy-Chi, án sát hạng nhì, nay hết bạn nghỉ thì bổ tạm đi án-sát Vĩnh-yên trong khi M. Bùi-đình-Thinh nghỉ dưỡng bịnh.

Ngạch tòa sứ. — M. Ng-gia-Trân, thư-ký hạng nhất ngạch tòa sứ Bắc-kỳ tòng sự tại tòa Lãnh-sự Mông-tự trước thì nay lại thuộc quyền quan Thống sứ bổ dụng.

Ngạch Kinh-tế. — Nghị định quan Toàn-quyền ngày 12 Avril 1922 tổ-chức một ngạch tham-tá, một ngạch ngạch Kinh-tế Đông-pháp cũng như các sở khác vậy.

Ngạch tham-tá có tám hạng niên bổng từ 1100 đến 2400 đồng. Ngạch tư-ký có 12 hạng niên bổng từ 450 đến 1540 đồng và tây-phái có 10 hạng niên bổng từ 189 đến 580 đồng.

Ngạch Công-chánh. — M. Ng-đăng-Long, thư-ký tập sự ngạch Công-chính được từ chức kể từ ngày 1er Avril 1922.

Thưởng hàm về việc công thải. — Các nhà có tên sau này được đặc cách thưởng hàm về việc công-thải.

Bàn-lâm viện đãi-chiếu : M. Đào-đình-Tuyên.

Chánh bát-phẩm văn-giai : MM. Lê văn-Kính, Phạm-đình-Châu, Ng-văn-Quang.

Chánh cửu-phẩm văn-giai : MM. Phạm-đình-No, Vương-khả Lai, Ng-văn-Ngu, Cao v-Khuê, Đỗ-ngọc-Liên, Ng-văn Bang.

Tăng cửu-phẩm văn-giai : MM. Đỗ-hân-Thúc tức Cai-ba, Hoàng-đăng-Toàn, Trần-ngọc-Trinh, Ng-văn-Thu, Ng.-thúc-Long, Phạm-đức-Ngọc dit Mỹ ngọc, Ng-ngọc-Phong

Chánh cửu phẩm bổ-nhộ : M. Lê-công-Hoan.

Tăng cửu-phẩm bổ nhộ : MM. Trần-văn - Lợi, Hoàng-công-Ngọc, Đinh tăng-Vinh, Đặng đức-Vi, Ng-văn-Ung, Lê-v-Tinh, Phạm-v-Giác Ng v-Doãi, Ng v-Tác Kiều-v-Trâm, Ng-v-Khanh, Đào-v Hoan Ng-v-Ngạn, Ng-v Tru, Bùi-v-Ngôi Ng v-Bơi, Ng v-Kỷ, Đào-v-Khoan, Ng-văn-Tiên, Ng khắc-Hai, Lê văn-96, Ng-v-Ngu, Ng-tiến Khai, Hoàng-kim-Liên, Kiều v-Cư, Lê-văn-Đăng.

Giấy cuốn báo. — Bản quán tiếp được mấy bức thư của các qui-chức có ý trách rằng giấy cuốn báo viết không được cẩn thận, có khi lại bỏ quên cả chữ Monsieur v. v. không viết. Việc vô phép lỹ là tại người phần việc của bản-quán không được cho đào. Tiếp được thư các qui chức thì bản-quán đã trách phạt ngay, chắc từ nay sự-suất lỹ không xảy ra nữa. Vậy xin có lời cảm tạ các qui chức có lòng tốt viết thư mách cho bản-quán biết điều sơ suất lỹ, và xin các qui-chức tiếp được báo giấy cuốn viết không được cẩn thận lỹ, rộng lòng lượng thứ cho.

Kỳ thi tham-tá phổ thông. — Bến sáng thứ hai sau, 24 Avril tại phòng Hội-đồng phủ Thống-sứ sẽ mở kỳ thi phổ-thông cho các ông thư-ký các sở muốn lên bực tham tá.

Kỳ vấn đáp sẽ thi ngày hôm sau.

Ai tin. — Bản quán được tin buồn rằng bà cụ Ân đích mẫu ông Tản-đà Nguyễn-khắc-Hiếu mới tạ thế tại làng Khê-thượng, huyện Bất-bạt, tỉnh Sơn-tây. Năm nay cụ hưởng thọ 80 tuổi. Đến 7 giờ sáng ngày 24 An-nam này thời cất đám.

Ông Tản-đà vừa từ chức chủ-bút *Hữu-Thanh* về phụng-dưỡng cụ, mà nay cụ đã quyên trần, thực trong lòng ông đau-đớn khôn xiết. Nhân dịp đau đớn, bản quán xin có lời kính viếng cụ và chia buồn cùng ông Tản-đà về qui-quyến.

Tòa án cai trị. — Tòa án cai trị đến ngày thứ tư 19 Avril hồi 8 giờ [illegible] tòa án Hanoi để xét những việc sau này :

Việc Mme Ng-thị-Cả kiện chánh-phủ Bắc-kỳ.

Việc M. Leroy kiện chánh-phủ Đông-pháp.

Việc M. Warot kiện chánh phủ Đông-pháp.

Việc M. Bernsdicon kiện chánh-phủ Bắc-kỳ.

Việc M Moreau kiện chánh-phủ Đông-pháp.

Việc xin giảm thuế thổ-trạch năm 1921 của mười làng thuộc Đại-lý Phúc-yên.

Việc xin giảm thuế của mấy nhà ở Trung-kỳ trong năm 1921.

Việc MM. Dain et Mollet xin giảm thuế thân.

Việc M. Péguenet kiện chánh-phủ Đông-pháp.

Việc phòng Thương-mại Haiphong kiện chánh phủ Đông-pháp.

Việc M. Touze kiện chánh-phủ Đông-pháp.

Tòa Thượng-thẩm. — Sáng hôm nay tòa Thượng-thẩm xử những việc sau này :

Thuốc phiện lậu — Tòa án Trùng-trị Lao kay phạt tên Phan v-Luyện 2 tháng tù và 500 quan và lại 800 p. bồi thường cho nhà Thương-chính vì người linh Thương-chính bắt được tên ấy khi lên xe hỏa có giấu hai bánh nhựa vào lưng. Tòa Thượng-thẩm y án phạt tên Phan-v Luyện.

Bắt được của rơi.— Một hôm tên Trần-kim-Giản và Trần-ngọc-Chi tức Còm bắt được cái ví đa có tiền và và nhiều giấy má bệ trọng. San người mất biết tên lấy bắt được đến xin thì không chịu trả và bắt chuộc tiền. Tòa án Trùng-trị Haiphong phạt tên Trần-kim-Giản 4 tháng tù và tên Trần-ngọc-Chi 1 tháng tù về tội ăn cắp lỹ. Tòa Thượng-thẩm y án.

Tòa án Trùng-Trị — Ngày thứ hai nghỉ lễ Pâques cho nên tòa hoãn phiên trùng-trị đến sáng hôm nay, những việc xử sáng hôm nay là :

Hành-hung. — Tên Nguyễn-văn-Yết là cai của công-ty Bán gạch ở bờ sông, một hôm cùng với tên phu Trương-duy-Phó và mấy đứa nữa, đến nhà M. Đỗ-như-Đông nguyên tham-tá sở Lục-lộ đòi tiền gạch. Khi lỹ bọ thấy vy M. Đông cầm nhiều tiền thì muốn đem lòng cướp giật. San khi hỏ hoán M. Đông ở nhà trong chạy ra thì bị lũ tên Yết đánh. Việc này bản-quán đã nói trong một số báo trước kia rồi. Nay tòa kết án phạt tên Nguyễn-văn-Yết 25 francs án treo về tội hành-hung và bắt phải bồi 1 đồng vì tiền đến danh-giá cho M. Đông. Tên Trương-duy-Phó cũng can về việc lỹ thì được thả vì không đủ chứng cớ. Còn việc cướp tiền tòa xét không có bằng cớ gì nên bỏ đi.

Chữa thuốc chưa đủ tư-cách. — Lê-văn - Thiết làm khán bộ ở nhà thương Vĩnh-yên phải phạt 100 quan về tội không có quyền chữa thuốc mà dám chữa thuốc. Việc này bản-quán đã đăng trong mấy kỳ báo trước rồi.

Con hát bắt lương. — Ng.-văn-Thường là con hát của Mme Năm-Chăn tim ở Saigon ra để hát ở rạp trên Bưởi. Khi hắn ra, Mme Năm-Chăn có cho tên ấy vay 150 đồng bạc. Một hôm vì chẳng được như ý, nên Mme Năm Chăn có mắng tên ấy. Lỹ sự mắng lỹ làm giận nên hắn xin thôi hát và có hẹn trong giảm ba ngày sẽ

(Xem trang thứ ba, nội thứ hai).

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng các bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ ma làm ra không đặt được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rầy đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đông-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54 Hanoi.

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert Hanoi.

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS
Dịch-giả : NGUYỄN-ĐỖ

— Xin tiểu-thư chớ phiền lòng. *Mông-ta-lê* tiểu-thư giở giọng triết-lý mà rằng :

— À ! Thôi, chẳng hơi đâu ! Thấy kẻ những kẻ thấy ta mà chẳng vừa lòng *Ra-ôn* vẫn giữ cái lối tao nhã, lễ-phép mà rằng :

— Thưa cô, những kẻ ấy thật là khó tính.

— Cám ơn tử-tước. Vậy ra Thiên-tử ngự giá đến *Ba-loa* ?

— Với cả quần thần.

— *Man-chi-ni* nhị tiểu-thư sẽ thee phò giá ?

— Điều đó thì không.

— Sao nghe nói Hoàng-thượng không thể đời *Ma-ri* tiểu-thư ra được?

— Thưa có, vậy mà Hoàng-thượng cũng phải đời ra : Đức-ông Giáo-chủ muốn vậy. Đức-ông đẩy hai cháu ra *Ba-ri*.

— Thằng già đạo-đức ấy ư ?

— Chẳng sai ngoa thấy mà sợ. Tôi nói rằng lão *Mô-đa-li-nô Mô-đa-li-ni* là một thằng già đạo-đức, có chỉ nung nấu cho cháu nó được làm Hoàng-hậu nước Pháp.

— Không phải thế, dám thưa tiểu-thư, Đức-ông Giáo-chủ đứng cầu hôn cho Hoàng-thượng đẹp duyên với Công-chúa nước *Tây-ban-nha*.

— *Mông-ta-lê* tiểu-thư nhìn vào tận mặt *Ra-ôn* công-tử mà rằng :

— Các ông ở *Ba-lê* mà cũng tin những chuyện con nít đó sao ? Chúng tôi ở *Ba loa* này cũng còn biết hơn các ông.

— Thưa tiểu-thư, nếu Hoàng-thượng ngự khỏi *Boa-tri-ê*, mà ngự-sang *Tây-ban-nha*, nếu Đức-ông mà định xong các khoản hôn-nhơ với *Đông Hạ-lô* tướng-công, thì hẳn tiểu-thư không cho là chuyện con nít nữa.

— Tiện-thiếp dám mong rằng Thiên tử là Thiên-tử.

— Bẩm vâng, thưa cô, nhưng Giáo-chủ cũng là Giáo-chủ.

— Vậy thì Thiên-tử không phải là một đấng nam-nhi chi ! ! Hoàng-thượng không yêu *Ma-ri Man-chi-ni* tiểu-thư sao ?

— Say mê lắm.

— Vậy thì Hoàng-thượng sẽ lấy *Ma-ri* tiểu-thư. Nước ta sẽ gây việc binh đao với nước *Tây-ban-nha*, *Mã* trưởng-công sẽ liên vào đó vài ba triệu bạc tướng-công đã dành dụm được, các nhà qui-phái nước ta lại được dịp mà tỏ khí anh-hùng với các nhà hiệp-sĩ *Ca-xi-li-an*, nhiều ông lại được đổi huy-chương rực rỡ mà về, để chẳng em gấn thêm cho sợi tơ đào vào nữa. Ấy đó tiện-thiếp muốn cho việc chính-trị như thế đó.

— *Lô-ý* tiểu-thư rằng :

— Chị *Mông-ta-lê* ơi, chị hóa dại ! Sao mà chị để nhiệt thành, rõ như loài bướm ong thấy lửa !

— *Lô-ý* nói, em biết điều đấy, nói cả đời em không biết yêu bao giờ cả.

— *Lô-ý* nói như trách mắng mà lại dịu-dàng :

— Ý ! Lệnh-bà Thái-hậu muốn hỏi Công-chúa cho con, chị lại muốn rằng Hoàng-thượng không tuân lời mẹ hay sao ? Mình làm vua cha một nước, lẽ nào lại làm gương xấu cho tôi con ? Khi cha mẹ đã cầm không cho ta được biết ái-tình, thì ta phải cưỡi ái-tình đi.

— *Lô-ý* tiểu-thư nói vậy rồi thở dài, *Ra-ôn* công-tử thì cái đầu ra đàng không dạy. *Mông-ta-lê* tiểu-thư cười rồi lên mà rằng :

— Em đây, em không có mẹ cha.

— *Lô-ý* tiểu thư thở dài xong, hỏi tử-tước rằng :

— Hầu tử-tước đã được hay *Laphe* bá-tước mạnh giỏi thế nào ?

Cái thở dài của tiểu-thư đã giải tỏ ra bao nhiêu nỗi niềm đau đớn. *Ra-ôn* trả lời rằng :

— Thưa tiểu-thư, chưa. Tôi chưa kịp về thăm nghiêm-đường. Nhưng khi tôi ra về thì vừa gặp *Mông-ta lê* tiểu-thư đón lại. Tôi dám chắc rằng bá-tước vẫn mạnh giỏi như thường. Tiểu thư không nghe thấy tin gì chẳng may đó chớ ?

— Không, thưa tử-tước, không, lạy Trời.

Bấm đây thì có một bồi lão yên lặng, hai tiểu linh-hồn chăng nghĩ đến một ý-tưởng, không hề đưa mắt nhìn nhau mà cũng đã hiểu hết ngọn ngành. Thốt nhiên *Mông-ta-lê* tiểu-thư kêu lên rằng :

— A ! Trời ơi, có người lên !

Lô-ý tiểu-thư lo sợ đứng dậy mà rằng :

— Ai lên đây, không biết ?

Ra-ôn công-tử lấy làm khó nghĩ, ấp úng nói rằng :

— Tôi làm bận cho hai cô lắm, thế nầy tôi thật là người không khôn đáo.

Lô-ý tiểu-thư nói :

— Tiếng chân nghe nặng bước.

Mông-ta-lê tiểu-thư rằng :

— Nếu đó chỉ là *Ma-li-cốc* công-tử thì ta chẳng cần phải bận lòng.

Lô-ý tiểu-thư và *Ra-ôn* công-tử giương mắt nhìn nhau, không biết *Ma-li-cốc* công-tử là ai. *Mông-ta-lê* tiểu-thư mới nói rằng :

— Xin công-tử đừng lo ngại, cậu *Ma-li-cốc* không có máu ghen.

Ra-ôn rằng :

— Thưa tiểu-thư, nhưng . . .

— Em hiểu rồi : Nếu vậy, chàng cũng kín đáo như em.

Lô-ý tiểu-thư ghé tai vào khe cửa ngó mà nghe, mới kêu lên rằng :

— Trời ơi, rõ ràng là tiếng chân mẹ em.

Ra-ôn ngạc nói dưỡng như cũng hơi thất đảm, những toan nép vào dưới áo *Mông-ta-lê* tiểu-thư :

— *Thánh Rê-my* phu-nhân ! Tôi biết trốn đâu đây ?

Mông-ta-lê tiểu-thư rằng :

— Phải rồi, chị cũng nghe ra tiếng đép khua, chính phải bà mẹ yên mẹ qui nhà ta đó . . . Dám thưa tử tước, tiếc vì cửa sổ mở ra sân mà lại cao những năm chục thước.

Ra-ôn hỏa xiện phách lạc nhìn ra ngoài bao lơn, *Lô-ý* vội vàng nắm tay chàng lôi lại. *Mông ta lê* tiểu thư nói :

— A quên ! Tôi có cái tủ đựng quần áo tốt. Tủ này thật riêng để dùng vào những việc thế nầy.

May sao vừa kịp, *Thánh Rê-my* phu nhân đẻo man bước hơi mọi lên. Phu-nhân lên đến nơi vừa gặp lúc *Mông ta-lê* tiểu-thư làm như trong những cảnh ủ tìm bí mật, tiểu-thư vừa đóng ập tủ lại mà tựa lưng vào.

Thánh Rê-my phu-nhân nói to rằng :

— A ! *Lô-ý*, vậy ra con ở đây ?

Lô-ý tiểu-thư tái mặt đường như phạm một tội gì rất lớn, mà thưa rằng :

— Thưa mẹ, vâng.

— Được, được.

Mông-ta lê tiểu-thư đưa ghế cho *Thánh Rê-my* phu nhân ngồi, xong cho lưng ghế quay vào tủ. Tiểu-thư thưa rằng :

— Xin mời phu-nhân giải tọa.

— Cám ơn. Con ơi, xuống đây mau.

— Thưa mẹ, mẹ bảo con đi đâu đây ?

— Về nhà chớ lại đi đâu. Con không phải về mà trang-điểm hay sao.

Mông-ta-lê với làm ra bộ ngạc nhiên chỉ sợ *Lô ý* vô ý để hở cơ :

— Có việc chi vậy, dám trưa phu-nhân ?

Thánh Rê-my phu-nhân rằng :

— Vậy ra cô không biết tin sao ?

(Còn nữa).

Mũ áo đại trào

Ở hiệu ảnh **THUY-KÝ** *số nhà 13 Rue de la Citadelle Hanoi mới có mũ áo đại trào mới may xong.*

Các quan mới mặng ấn mũ lễ !!

Nhân dịp nàng cao ngài nên vận triều phục để ảnh làm kỷ-niệm. thì cứ lại bản hiệu đã có sẵn sàng đủ cả mũ, măng cán, đai mới tinh hảo, từ bắt cứu phẩm trở lên. Như vậy thiết tưởng khỏi phiền bận các ngài phải mang mũ áo nhà lại.

Vậy bản hiệu mong vâng các ngài sẽ chiếu cố cho,

Kính cáo,
THUY-KÝ.

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hanoi
MÁY NÓI SỐ 245

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 34 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chân-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.

Hàng tốt, giá công hạ, vì hiệu tôi muốn mang đồng khách.

Qui-khách có dùng, xin mời chiếu cố,

2046 MẠO-THỊNH kính cáo.

HỠI KẺ PHẢI ĐAU

Hãy hỏi các người Nam-Việt phải đau nguy, phải ngộ lạnh, phải đau khi quản mà có thứ thuốc không phải dường, hoặc là đã không chữa nhất cho cả ; nay hỏi những người phải đau khi quản đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi ; nay hỏi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh phổ-thông, vì bệnh ấy là một bệnh truyền từ nhiều tên. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nầy không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được!

Hỏi tôi nói thế quan trọng thế nào các người cứ hiểu không ? Nếu cứ bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con sài phèn nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Hỡi người Nam Việt, nếu các người không muốn giống Nam Việt bao năm đi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vậy các viết thư cho hiệu Bác-sĩ **MONTÈS** số 54 *Paul Bert Hanoi* mà bảo mua một lọ **BRONCHOSERUM** giá là 9 hào. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì nông một thìa xúp, uống một lọ, thì bệnh chóng mạnh và bớt đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . . 0$90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon
Giá một chai là . . . . 2$25

DẦU GAN CÁ THU
Một lít. . . . . 12$.00
Bộ từ 1$90 đến 2$00 (tây theo giá bạc kho Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh hen rất thần-hiệu (SIROP N)
Một chai. . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »
Một lọ. 4f.45
Bộ 6$70 đến 6$80
Sáu lọ. 24f.50
Bộ 3$90 đến 4$00

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA ROBIN »
Một lọ 11f.50
Bộ 1$70 đến 1$80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA
Thuốc (máu-bổ) bổ huyết
Một lọ 11f.40
Bộ 1$80 đến 1$90

CACHETS ANTIGRIPPES
Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe bệnh cảm, về mùa hay thường hay hại người ; thất là bệnh grippe, nhiều người phải chi trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 3 giờ đừng-hồ nồng một viên rồi nồng nước rõ nóng, đắp chân cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi. nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì nồng rồ nhiều nước nóng và ở người cho nồng đầu thì phí trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế **MONTÈS**, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Xin hoàn lại số tiền cho vay. Kể ba bốn bốm sau tên ấy lại trở lại. Mợ có ai về, tên ấy tức mình muốn giở lối cờn đỏ đánh lại. Sau khi bà hoàn tên ấy bị sen điểm thật. Việc này tôa hoãn đến kỳ sau để hỏi chứng.

SÁCH MỚI XUẤT-BẢN

LA COMPOSITION FRANÇAISE
aux examens franco-annamites
cha M. L. HOULLIER

Giáo-sư trường Bảo-hộ soạn riêng cho học-trò Việt-Nam

Bán tại nhà in bản-quán
Giá mỗi quyển. . . . . 0$30
Tiền cước mỗi quyển. . . 0.12

Ai ở xa, xin viết thư về cho ông BÙI-XUÂN-THANH
61-63 Rue du Coton, Hanoi.

Lường chín trăm đồng. — Chú Khách Chung-Thou làm công cho một hiệu ở hàng Buồm, lường của một chú khác cũng Khách tên là Phao mất 900 đồng. Sở Mật-thám đã bắt giam để xét.

Việc rủi ro hàng ngày. Chiều thứ bảy, một đứa bé con cầm một cái chai không đi đến hàng Điếu thì bị một cái xe-đạp đụng phải. Người ngã, chai vỡ, đứa bé vết máu lênh láng.

VIỆC BẮC-KỲ

HẢI-DƯƠNG

Hủy phá nhà tranh. Có lệnh quan trên bắt những nhà tranh ở bên đường cái tây phải phá đi để làm nhà ngói. Thành thử mới có mấy hôm nay mà bao nhiêu nhà tranh ở phố ấy đã gần phá hết. Như thế thì chẳng bao lâu nữa phố ấy sẽ trở nên một phố đẹp đẽ.

Giếng nước lọc — Giếng nước lọc ở tỉnh ta đã xây xong từ hai tuần lễ nay, vì nước hãy còn tanh, nên chưa dùng được.

Phu-đò nhũng nhiễu. — Đã lâu nay xem ra nhiều người ta thán về bọn chở đò ngang (đò Thái) thuộc phủ Kinh-môn, những nhiễu hành khách cũng đã lắm. Chúng có thói xấu với tiền đò, nhất là người nào nhà quê ngờ ngờ, chúng càng nạt giả.

Nhiều phen chúng làm cho người ta phải nhỡ tàu (bỏ xa) cũng vì thế....

Phà là phà của nhà-nước mà chúng có chở chẳng nữa thì cũng được lương tháng kia mà, sao chúng dám bỏn láo. vòi vĩnh và làm lắm điều ngăn trở như vậy ???

Mong rằng quan sở tại sẽ trừng trị cho chúng chừa đi thì hành khách vẫng lai cũng được đội ơn ngài lắm lắm.

Linh.

HÀ-GIANG

Thuyền chuyển. — M. Bùi-huy-Quang thư-ký sở Kho-bạc lòng sự ở trên này gần hai năm nay, công việc rất lành lợi, quan trên cũng có lòng yêu. Ông đối với anh em bạn, thật là thành thực Nay ông được thuyên xuống Haiphong, ai cũng mến tiếc.

Hôm 11 Avril vừa rồi ông xuống thuyền ; anh em bạn các tỉnh, các sở và bè con quen thuộc ra bến thuyền tiễn chân rất đông.

Vậy có lời chúc ông thượng tộ bình an.

H. d. T.

THÁI-BÌNH

Đá bóng thi. — Ngày khoảng đất rộng đầu công tỉnh, sáng ngày thứ năm 18 Avril đã thấy cắt rạp trang hoàng lịch sự để tiếp các quan và các thân hào đến xem cuộc đá bóng thi. Chiều hôm ấy hội đá bóng Nam-định sang đá thi với hội Lạc-long tỉnh Thái-bình, quả hai giờ người đến xem, đã thấy đông. Đúng 3 giờ quan phó Công-sứ Rondy, quan chánh án, quan kho-bạc, quan đốc-học, quan huyện Vũ-Tiên, quan thầy thuốc v. v. tới chứng kiến cuộc đá bóng. Khi các quan tới thì phường kèn tây thổi mấy khúc chào mừng, quả ba giờ bắt đầu khởi cuộc, hai bên tranh nhau quả cầu trông rất là nhanh nhẹn hùng dũng. Trước thời hội Nam-định được luôn 2 vàn, đến sau hội Lạc-long Thái-bình lại được, cứ mỗi lần được là cứ tạo ra tỷ tay khen, phường kèn tây thổi khúc kèn mừng ai nghe cũng lấy làm nức lòng khen ngợi. Quả nầm giờ thì xong, Mấy nhà thân hào thương-mại có tặng mỗi hội mấy đồng bạc để tỏ lòng khuyến khí h. Nghe như hội Lạc-long Thái-bì ch định đến ngày Hưng quốc khánh liệm tiết-mông 2 tháng nữa lại lập cuộc đá bóng thi nữa mà lần này có nhiều làm trọng thể hơn lần trước.

Vậy có mấy lời khen ngợi các viên đã sắp lập nên hội thể-dục này và mong rằng các quan và các thân hào trong tỉnh sẽ làm làm try giúp cho hội Thể-dục Lạc-long Thái-bình chóng được hưng thịnh.

VIỆC TRUNG-KỲ

PHÚ-YÊN

Bắt được một cuốn bạc giấy. — M. Phạm-v-Dương, tri-huyện Sơn-hòa, khi xuống tỉnh đem bạc nộp công thái, đi giữa đường, bắt được một bó bạc giấy và phiếu quốc-trái, ông liền đưa vào nộp quan tỉnh. Cách một ngày có hiệu Trương-Vinh-Thịnh vào xin nhận, nói rằng của hiệu ấy vô ý bỏ rơi.

Mấy người Trung-hoa lại cảo.

* * *

THANH-HÓA

Lời cảm tạ. — Tôi thừa mẫu-mệnh, có lời kính tạ các quan. các ông, các bà, các cô, cùng các cậu, ở gần hoặc ở xa, đã có lòng chiếu cố đến dự tiệc, dự lễ nghênh-hôn cho người con cả chúng tôi, trong ngày 14 và 15 Avril vừa rồi hoặc đã gửi các lễ-mừng, hay là thư-từ, điện tín về chúc mừng, thì chúng tôi lấy làm qui hóa vô cùng.

Vậy trong khi đông đúc, chắc sao cũng có điều khuyết-điểm, thì chúng tôi xin các quan, các ông các bà, miễn chấp.

Nay kính tạ

Nguyễn-văn-Nguyên
Thanh-hóa.

* * *

TOURANE

Việc vận-tải Tourane - Bà-nà. — Đã có người lĩnh trưng việc vận-tải Tourane—Bà-nà, Bà-nà—Tourane mỗi năm là 4 tháng và mỗi tháng có được phụ cấp 500 p.00.

— Thời khắc và cước rước chở hành khách cũng đã ấn-định lý như sau này :

Ô tô khởi hành từ khách-sạn Morin Tourane hồi 5 giờ 30, thì 6 giờ hoặc 6 giờ 30, đến chân núi. Kiệu (đăng sơn), khởi-hành từ chân núi hồi 6 giờ, hoặc 6 giờ 30, thì 11 giờ hoặc 12 giờ đến đỉnh núi. Kiệu khởi hành từ đỉnh núi hồi 5 giờ, chừng khoảng 10 giờ tới chân núi rồi sang ô-tô về Tourane thì chừng 11 hoặc 12 giờ tới nơi.

Việc vận-tải này sẽ bắt đầu từ nửa tháng 5 cho đến nửa tháng 9 tây thì bắt và mỗi một tuần lễ có ba chuyến Tourane đi Bà-nà ; thứ ba, thứ năm và thứ bảy. Bà-nà về Tourane ; thứ hai, thứ tư và thứ sáu.

Cây bàng hóa rồng phụng ! — Đã vài tuần lễ nay, đi đến đâu cũng nghe người ta nói chuyện cây bàng ở Chợ-huyện, rằng cây hóa rồng, cây hóa phụng, thôi thì tốt đẹp, kỳ quái không biết thế nào mà kể cho cùng ; thiên hạ rủ nhau đi xem đông lắm ; thực là một dịp béo bở cho các kẻ kéo xe.

Cũng mực cười thay, con rồng, con phụng, xưa nay hình thù trạng mạo nó ra thế nào, đã ai được mắt trông thấy rõ ràng chưa, mà cớ sao, hễ người ta động thấy cái gì hơi khác thường một chút, thì tất nhiên cho là giống như rồng như phụng cả, chứ tí ai chịu lấy theo lẽ tinh có mà xét đoán cho ra nguyên ủy bao giờ. Xem như cây bàng ở Chợ huyện đây thì chẳng qua nó cũng giống như giây bìu giây bì, và các loài thảo mộc khác, nươn trong khi nó đương nẩy mầm hoặc bị khí lạnh hãm lại không phát sanh ra được ? hay là rễ nó ở dưới đất hút được chất phân phí hộp lắm nó phát đi lên không nổ chồi ra, rồi nó hóa trần u-cốt oéo coog quọe, hồi ngẫu nhi mụt ở-nầu, thiên chi là vẻ kỳ hình dị trạng, ta tí nghị với cái gì lại không đáng ra, hà tất cứ khu khư ư rồng, phụng !

Cây bàng xấy mọc ở phía sau một cái miếu nhỏ giữa chợ. Thân cây vừa trèo được, bề cao độ ba bốn thước tây. Mới xảy được hai tầng, mà ngọn thay lại tức là chỗ hóa long hóa phụng đó. Cái ngọn cây mới lên được độ ba tấc thì trăn lại. rồi ngẫng ra một đoạn hình như cái bìu, trên chót bìu đâm thẳng tuột lên một nhánh đầu bẹp hơi xòe, có nhiều ria và rậm lá. Ở trên khúc eo cái bìu có nẩy ra hai mụt hình như hai trái chuối, trên đó có nhiều ria mọc lên tua tủa trên ria có nhiều lá nhỏ mà mảnh dài. Dưới bụng cái bìu có nhiều đường ria đính sát vào, đường thì thẳng, đường thì trèo lại hình như mặt võng có từng điểm con con nằng nằng hình như nốt đậu, những nốt ấy chính là đầu cuộng bắp là không nở ra được mà rụng đi. Đó, chính ở nơi chỗ cái bìu ấy, mà lẫn người đã cho là hình con phụng bay cả ức, cả diều, cổ, đầu và hai cánh vậy. Ơ, nói đương nhiên thì chỉ ấy trông cũng có về tự nhiên khéo thật, những người mà con mắt quen nhìn thức phụng của các bác thợ nề vẽ trong vách am miếu, và những con bạc gỗ sơn thếp dựng trên lưng rùa, thì họ có cho là phụng cũng phải, và chẳng nên họ không so sánh với loài linh cầm ấy thì làm sao có cái giá trị linh thiêng khiến cho người ta sùng bái được.

Nhưng chỉ có một điều nên lưu ý đợi qua mùa hè lại đến đó mà xem thử những rìa, những bìu ấy có hóa ra gì không hay là bị nắng hắp khô rụng sạch hết.

Hiện kim nghe đâu có người trưởng thượng ở đó đã truyền cho sở tại phải bảo thủ cây bàng ấy, chẳng hay là bảo thủ về nghĩa khảo sát thí nghiệm hay là bảo thủ về nghĩa sùng bái chi chi.

Ai tin. — Bản quán được tin rằng M. Phạm-văn-Thanh là lệnh huynh M. Phạm-văn-Vỹ thư ký sở Tài chính Hanoi và M. Phạm-đình-Minh thư ký sở Điện-báo Tourane mới tự thế hôm 14 Avril vừa rồi. Ngày hôm sau là 15 đi cắt đám. Vậy có lời chia buồn cùng qui-quyến.

TAM-QUAN

Thảm trạng. — Có một cái tử thi trôi dạt trên bờ sông làng L. A. làng liền đi trình quan, lập tức có phái về khám xét ra là một cái tử thi của một người cu-li ex con trai, đã cho phép chôn rồi.

Tuy việc thế là xong, nhưng dư-luận vẫn phân-vân, kẻ nói nầy, người nói khác, có kẻ cho nó hoặc chán đời mà tự tử hay là say rượu mà ngã xuống sông, người lại nói hoặc là có kẻ hiềm thù độc ác mà cố sát nó chăng.

Dư-luận mơ hồ như vậy thì dẫu hư đến thật, dẫu phải, dẫu không, việc chắc đã có quan trên mật xét, ta đừng nên nói đến nữa.

M. C.

QUẢNG-CHÂU-LOAN

Khánh-thành Hội Anh-từ của người Trung-hoa. — Hôm 23 là mồng một tháng ba ta, hội Anh từ làm lễ khánh-thành long trọng lắm. nhà quê kẻ chợ có cũng vào hội đến lại ăn uống vui vẻ ngoài cửa phường bát, hát luôn ba ngày ba đêm, người xem như nước chảy. Nhà hội nầy to lắm ước hơn một nghìn thước vuông, phần ra làm ba lớp, mỗi lớp cách nhau một cái sân rộng trồng hoa. giao ngoài là cửa tam quan, gian giữa là chỗ tiếp khách, trên gác là chỗ ở của các thầy giáo, gian trong là chỗ các bài vị những người công tiền, hai bên chạy dài là buồng để học trò nơi xa đến ở học, còn mấy chỗ chưa làm xong cổ lẽ là các lớp học, chắc-đích là làm học-đường. hễ học trò học đủ bạn thì phải thi, có đỗ mới được lên đại-học-đường ở Bắc kinh, có dạy cả tiếng Anh.

Kỳ giả mục kích làm vậy thật khá khen thay lòng nhiệt-thành của họ, kẻ nhiều người ít chung làm nỗi cái nhà tinh hết cả là hơn ba vạn đồng mà tiền người công thu được hơn sáu vạn.

Mới tới. Chuyến tàu *Hanoi* đến tối hôm 1er Avril nói chín giờ có những qui quan sau nầy tới nơi : M Francis sang trọng nhậm chức chánh văn-phòng quan cai trị hạt Quảng-châu-loan ; M. Cardin là quan đốc, chưa có nghị-định đổi đi đâu nào ; M. Baudet là một nhà phá-thương.

Tình khứ lưu. — Được tin kỳ tàn này, M. Đoàn-Bái khán-hộ nhà thương ở Fort Bayard đổi về Hanoi, thì tối hôm mồng 5 hồi bảy giờ hội Ái-hữu có họp tại nhà hội-quán chào mừng vui vẻ lắm. M. Bái là người ở đây đã lâu, giao-thiệp rộng lắm. Nên đi ai cũng lấy làm tiếc. Xin chúc ông thượng-lộ bình-an.

Mân-khanh.

Bộ COI VIỆC ĐIỀU-KHÁM VÀ VIỆC CÔNG-TRÌNH ĐƯỜNG XE-LỬA Bắc-bộ Trung-kỳ

Con đường từ Vinh đến Đông-hà

Khu-đường từ Vinh đến Tân-ấp

Việc làm một cái nhà để mấy và một cái nhà ở cùng các nhà phụ dùng cho một viên cán-sự Tây ở ga Phúc-trạch (thuộc về đoạn Vinh-Tân-ấp; đường từ Vinh đến Đông-hà).

Giá tiền các công việc định là :

Công việc làm. . . .	16.093 p.27
Tiền dự phòng. . . .	1.906 73
Tổng công	18 000 00
Tiền ký quĩ tạm. . . .	300 p.00
Tiền ký quĩ nhất định.	3.600 f.

Muốn xem các giấy má về việc thầu này thì cứ thời giờ các công-sở làm việc đến các nơi sau nầy mà xem :

1· Tại phòng giấy quan Chánh Kỹ-sư ở bộ coi việc điều khám và việc công-trình đường xe lửa Bắc-bộ Trung-kỳ ở Vinh.

2 Tại phòng giấy quan Chánh-giám đốc bộ Công chánh ở Hanoi ;

3· Tại phòng giấy quan Kỹ sư coi việc Hạng hải ở Haiphong ;

4· Tại phòng giấy quan chánh Kỹ-sư coi bộ Công chánh Trung-kỳ ở Huế.

Những nhà muốn thầu thì phải đệ trình quan chánh Kỹ-sư ở bộ coi việc điều khám và việc công-trình đường xe lửa Bắc-bộ Trung-kỳ ở Vinh những giấy má theo như thể lệ và đúng kỳ hạn đã định trong tờ yết thị. 2054

Ai có giấy quốc-trái bết cứ năm nào, hay là giấy trái-phiếu riêng của các hội Công-thương mà nay muốn bán thì xin đem lại hiệu Đức-long, ở số 90, phố Mã-may, Hanoi, chăm-chước theo thời-giá, mua bán phải chăng.

Qui-khách ai có thứ hàng gì 5 không có chỗ bán, xin mời đến chăm-chước hay là viết thư đến, bản-hiệu xin hết sức cổ-vũ mua bán giùm cho bằng được như ý các ngài.

2056 ĐỨC-LONG-HIỆU cẩn-bạch.

NHÀ-ĐỂ HÀNG-ĐỒNG

70, Phố Hàng-Đồng, Hanoi

Nhà Đề quan Docteur PAUCOT có 40 buồng, sạch sẽ, tĩnh mạc, đèn máy, đồ dùng như phòng khách Ô-tôn, có người hầu hạ nước nôi, giặt-giũ, và phát áo lợt lòng, nước, chai nước nóng, cải, và có tủ, có xiêm.

Gợi trông nom lại có hai bà Sages-femmes đỡ rất chắc rồi là bà Phạm-thị-Lý và bà Ng-thị-Yến ở liền trong Nhà-Đề hàng Đồng để đỡ đẻ và tiếp đãi các bà, mà tôi ngày nào cũng lên thăm bắt mạch khai đơn cũng không lấy tiền. Bà nào muốn tiện mời về đỡ ở nhà cũng được.

Ai bằng huyết, tiêu ẩn, huyết bạch, hiếm hoi, muốn chữa đẻ vào chữa cũng được (năm riêng). Xin mời lại xem và hỏi cách thức.

Mỗi bà một buồng, 10 ngày. **10$00**
Mỗi bà một buồng, 20 ngày. **18.00**
Mỗi bà hai buồng, 20 ngày. **20.00**

Ra vào tự do

2057

Nhà Bán đồ « TÂM-TÂM » ở Hà nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Payements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài từ ra những tiền đổi chỗ ở, còn thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

賽 NAM-BẢO 南

16, Phố hàng Đào, Hanoi

Bản-hiệu làm đồ vàng bạc đủ các kiểu, trông rất nhã-nhặn, bợp thời-ngoại.

Ta vàng diệp «Vinh-thịnh-Long» ta giấy đeo thà-ngã, kim tiền và kim-khánh (kiểu Kinh và kiểu Bắc.)

Ta các thứ mặt-đá thực đủ làm nhẫn.

Ai gửi cũng làm vàng đồng tinh, đúng cân và đúng toàn bạc nén.

Nếu bán chẳn-chẳn, cắt lấy sự tín-cẩn làm gốc.

Ai gửi cũng có nhiều tay thợ thực giỏi để làm bằng hàn các qui-khách muốn đặt tiền riêng.

Ân-hiệu mới có lịnh 1922 ở Pháp-quốc sang để tặng cho qui-khách đến mua hàng.

2042

CÁC CUỘC ĐI XEM SĂN-NHIÊN

Tối thứ bà :

KHÓ SẠCH RÁCH THƠM

Nói về một mà nghèo mà có lương tâm, bất được của ăn trộm, đem đến giả ; gặp phải nhà trọ phú, chẳng ơn thì chớ lại còn chửi người ta gửi lên quan. Rõ thật là có mất mà không có người. May gặp được quan minh xét đã không phải tội mà lại còn được thưởng, như thế mới biết giới nào ở phụ người ngay bao giờ.

Tối thứ tư :

GIÀO PHỤ VÔ TÌNH

Thường ta vẫn có câu ví « Thương thay cho kẻ quạt mồ, thẹn thay cho kẻ lấy vỏ đập sáng » ấy là tích hát nay.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 19 đến thứ ba 25 Avril 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »
Các việc lớn trong thế giới

MỘT CHUYỆN CAO-THẮNG BÍCH-ĐẲNG
Hài-kịch dài 3 hồi

"MATHIAS SANDORF"
Chia làm 9 hồi

Rất gian-nan, rất hay trích ở tiểu thuyết của Jules Verne

KỲ NÀY CHỚP HỒI THỨ BẢY

CHÀNG SERPENTIN HỒN NHẬP CUNG-VI
Đại hài-kịch dài 2 hồi
Có Marcel LEVESQUE đóng vai chính

Cười vỡ bụng

Từ 1er Avril giờ đi
Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

NHÀ BÁ MŨI

85 giây nói 323

Nhà bà mũi cho thuê các thứ xe ngựa, Hiệu giống như hiệu « M. Ig-duy-Tư » ở phố Francis Garnier, số 13, Hanoi, mới mua lại của M. Aviat ở phố hàng Vôi, các thứ xe ngựa đẹp, bành caoutchouc cho thuê đi, hay đám cưới thời Sais mặc quần áo chỉnh-đốn theo lệ lối đám cưới.

Qui-khách muốn thuê, xin mời đến bản-hiệu nhà Bà Mũi, ở phố hàng Long, số 46, (Route Mandarine).

Có đóng các thứ xe mới và chữa, và bán yên ngựa đồ xe.

Nay cáo-bạch.
Quản-lý, M. TA-DUY-NHIÊN
220

LỆ MUA BÁO

Xin nhắn lại để các ngài được biết rõ : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các ngài ở đâu mà mua thì gửi tiền cho hết không có tiền gửi theo giấy mua thì báo quán không trả lời. Mua báo thì tính từ tiền hoặc mồng một tháng tây trở đi cho gọn.

HỠI NHỮNG KẺ ĐAU XƯƠNG

Những sự đau đớn, những lúc gai tim đánh mạnh, những lúc thở hổng hộc, những lúc đau lưng, những lúc mạch-máu sưng nước tiểu-tiện đục của các người là điều tại rong máu có nhiều cặn. Còn về phần đàn-bà thì nào kinh-nguyệt không điều, nào huyết-bạch, nào nhức đầu cũng ui một có ấy cả. Nếu dùng thuốc

Dépuratif Richelet

rất hiệu trong những chứng ấy chẳng những là làm cho xương cốt rẻo, mà đau lưng cũng mất lại khỏi cả các bệnh ngoài da như là hắc lào, lở ba các chứng mà bệnh Giang-mai phá ra.

Thuốc này có bán ở các hàng tục-hợp to.

Tê xương — Đau xương

Sẽ phồng — Chậu nhuộn

CỔ BA

Dầu — Nước cốt dầu

PACHOD Frères & Cie LYON

2050

XE NHÀ AI HỎNG

LỐP (Enveloppes)

Hiệu QUẢNG-HƯNG-LONG

HANOI

Mới có Enveloppes

Chambres à air — Dissolution

hiệu « A. SOLY »

để thay vào bánh xe nhà cao-xu

Giá rẻ.

Xin mua mau kẻo hết.

RƯỢU

QUINQUINA CUSSAC

Rất bổ

dùng cho những người ốm yếu.

BÁN TẠI

NHÀ

GUIONNAUD FRERES

ở Hanoi-Haiphong,

và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.

2004

NHÀ TẮM VỆ SINH

65, Rue du Lac, Hanoi

(Phố Bờ-hồ, số nhà 65)

100

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỌP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 5-6

HÓA-HỌC CHẤT

và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT

Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBE để chữa a-phiện

SOLUTION R. HOLBÉ

2 $ 50 một chai

Thuốc thật mới — Muốn dùng thuốc này phải xem các chai giả mạo người ta mới có thể mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »

1 $ 00 một lọ

Thuốc nhỏ mắt, làm ăn-ngủ, mạnh mẽ không muốn làm việc gì; dùng thuốc này hay làm !

Mấy thứ bán-chạy hay làm :

Các thứ thuốc nước dùng về bệnh đi tiểu rắn đã như thuốc DE LAGOUYLATE DE SOUDE

Thuốc tiêm gọi là 914, trị bệnh Giang-mai

Thuốc ho-suyễn SIROP PECTORAL đặc-có, rất-hiệu.

Thuốc LAO chỉ người lớn dùng được thôi

Thuốc tiêu hiệu MONTÈS

thuốc nắng = 2 $ 50 lọ 20 viên

thuốc lành = 0 $ 90 một chai

Chữa các chứng lậu : chẳng kì mới hay cũ : dùng thuốc cachets antiblennorragiques mà thứ thuốc blennorragiques của Montès thì khác khác. Thuốc này đã chữa được vô số người phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »

1 $ 00 một lọ

Trị những bệnh dâm, bệ-nhậm : Kinh-nguyệt không điều, hay là khí bệnh kinh đau đớn mình mẩy, nằm đau bụng, yếu sau, uống thuốc này chỉ một lần mà tốt ngay, mình nhẹ hẳn người.

ĐỒ BUỘC THUỐC

ĐỒ DÙNG VỀ TẠI-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MỔ-SẺ

Kính-hiển, đồ-kính, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc Citrate và thuốc Bromure

Máy-chụp và bán bao-kín

Bán sỉ và bán lẻ

« THUỐC DẺRÉ »

0 $ 90 một chai 1/4 lít-rưỡi

Trị bệnh giang-mai rất hiệu-nghiệm. Đàng thường đã rõ thì nên uống thuốc này cho tiện, song đàng đang khó thì nên dùng thuốc tiêm mới mau khỏi, nhưng thuốc này phải dùng 1 thứ nước riêng mới hòa được.

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY

Công-ty PHẠM-VĂN-PHI

ĐƯỜNG YÊN-LÝ đi CHỢ HIẾU

Ở ga *Yên-Lý* chạy khi 8 giờ rưỡi sáng sau chuyến xe lên thứ nhất ở Bến-thủy và 9 tỉnh ra.

Ở *CHỢ-HIẾU* (Phủ-Qui) đi khi 1 giờ chiều đến ga Yên-Lý vừa kịp chuyến xe lên về Vinh và Bến-thủy.

ĐƯỜNG VINH VÀ BẾN ĐÒ

Ở *VINH* đi khi 4 giờ sáng đến Đông-hà vừa kịp chuyến xe lửa vào Huế.

Ở *ĐÔNG-HÀ* ra khi 9 giờ sáng sau khi chuyến xe-điện thứ nhất ở Huế ra.

Auto-Postale

Công-Ty chúng tôi xin trình quí-khách biết rằng : kể từ mồng năm tháng giêng tây này, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành-khách ở ga Yên-Lý về Phủ-Qui và Phủ-Qui ra ga Yên-Lý. — Ở Phủ-Qui có 3 phiên chợ Hiếu buôn bán sầm uất lắm các quí-khách buôn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tính giá phải chăng.

Các quí-khách đi lại đường Vinh-Đôngha nên đi xe thơ thì được cẩn thận hơn, nhưng khi lấy vé nên có ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm ấy, xin liệt quí khách đánh giấy thép trước cho bản ty. Hễ khi bản ty nhận được giấy thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi chợ-Hiếu thì đánh giây thép ra PHẠM-VĂN-PHI Yên-Lý gare ; — mà đường Vinh-Đông-Ha thì đánh giây thép cho PHẠM-VĂN-PHI Đông-ha gare.

2012

JAZ

RÉVEIL DE PRÉCISION

BÁN TẠI : GRANDS MAGASINS RÉUNIS HANOI.

Giá : 30 francs.

HỮU-THANH TẠP-CHÍ

Luân-lý. — Học-thuật. — Kinh-tế. — Thực-nghiệp. — Văn-nghệ

Mỗi tháng xuất bản hai kỳ

Chủ-nhiệm : Nguyễn-hữu-Hợi

Chủ-bút : Nguyễn-khắc-Hiếu

Quản-lý sự-vụ : Nguyễn-mạnh-Bổng

Mỗi quyển	0 $ 25	Ba tháng	1 $ 50
Một tháng	0 . 50	Sáu tháng	2 . 50
Hai tháng	1 . 00	Một năm	4 . 00

Báo quán: Số nhà 18, Phố Mã-vỹ

(Rue des Chapeaux N° 18 Hanoi)

2093

CAFÉ, RESTAURANT

HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ

Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 63 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-tiệm thừa tiếp các quí-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách lịch-thiệp, mà lại để thỷ ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-lịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Có **Ô-TÔ** cho các quí-khách đi gặt, hoặc đi các tỉnh

Giây nói số : 280 — hoặc số : 150

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán

SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN

133, Avenue Paul Doumer à Haiphong

XƯƠNG-TÂN (PHOSPHATES) là một thứ bột vun lúa, giống màu, rất tốt, Vun cuống bằng XƯƠNG-TÂN thì lúa nỏi ra được gấp hai, gấp ba.

Gửi chứng tỏ tinh nào cũng có người đứng ĐẠI-DIỆU

Ai muốn hỏi han gì, xin cứ gởi giấy cho chúng tôi tại Haiphong, 133, Avenue Paul Doumer (Phố Cửa-Đông).

Chúng tôi bán giá như sau này, hàng lấy tại nhà máy ở Haiphong

25 $ 00 một tấn PH. 18/21. Thứ bột để vun ruộng-chua.

27 . 00 một tấn PH. S Thứ bột này thông dụng cả ruộng-chua, ruộng-ngọt

2035

N° 88

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-BỈNH-MỤC *dịch thuật*

... Hiền-đệ cứ yên lòng, đợi thư thả một chút, chị xem trong các nhà quan đại-thần, có người con gái nào tài-mạo song toàn bấy giờ chị sẽ tâu với triều đình cho hiền-đệ được kết duyên, hiền đệ nghĩ thế nào ?

Lưu-khuê-bích nói :

— Hoàng-hậu đã có lòng đoái-thương như vậy, cẩm tạ biết là dường nào !

Lưu hoàng-hậu lại bảo hai người cung nữ ấy rằng :

— Nếu hai người hầu-hạ quốc-cữu mà sinh được qui-tử thì hai người có phận nhỏ.

Hai người cung-nữ trông thấy *Lưu-khuê-bích* hình dung chải-chuốt, cũng được vừa lòng, mới cái đầu lạy tạ. *Lưu* hoàng-hậu tức khắc truyền cho nội-giám đưa *Tân-thiên-mỉ* và *Bổ hàm-hương* đến phủ *Lưu* quốc-trượng trước còn *Lưu khuê-bích* thì cùng với *Lưu* hoàng-hậu ngự yên ở trong nội-cung.

Khi việc xong, *Lưu-khuê-bích* cáo-từ về phủ, vào bái yết thân-phụ *Lưu*, *Tiếp* lại cùng *Ngô-thục-nương* làm lễ tương-kiến. *Lưu-tiếp* bèn qua và những công việc nhà-cửa. Từ đó hai người cung-nữ hầu-hạ *Lưu-khuê-bích*, *Lưu-khuê-bích* cứ yên lòng mà kén-chọn lương duyên.

Lại nói chuyện quan Hữu-thừa-tướng là *Lương-giám*, hôm ấy cũng ở trong triều, nghe lời tâu của *Mạnh-sĩ-nguyên*. Liền nghĩ rằng *Tô-hoa* tức là *Mạnh-lệ-quân* mà giả danh *Tô-đình-tuyết*. *Lương-giám* nghĩ thầm, cũng muốn cho hai cha con nàng được gặp gỡ nhau.

Khi về tới nhà, *Lương-giám* bảo *Cảnh* phu-nhân rằng :

— Tôi có một việc, cần muốn bỏi con *Tô-hoa*.

Cảnh phu-nhân nói :

— Chẳng hay việc gì thế ?

Lương-giám liền thuật câu chuyện họ *Mạnh* và họ *Lưu* cho *Cảnh* phu-nhân nghe. *Cảnh* phu-nhân tấm-tắc khen-ngợi mà rằng :

— Nếu vậy thì *Mạnh-lệ-quân* thật là người can-đảm, biết báo thù cho chồng, chết cũng đáng thương ! Còn *Lưu khuê-bích* kia làm hại một người liệt-nữ, sau nầy chắc có báo-ứng.

Lương-giám nói :

— Phu-nhân nói rất phải, Nhưng tôi còn có một việc khá nghĩ lắm. Số là *Mạnh-lệ-quân* theo mình xuống sông *Côn-minh*, mà thứ-nữ ta là *Tô-hoa* cũng gieo mình xuống sông *Côn-minh*, chẳng lẽ làm gì lại có được nhiều liệt nữ như vậy ? Vậy nên tôi nghi cho *Tô-hoa* tức là *Mạnh-lệ-quân* đó.

Cảnh phu-nhân nói :

— Phu-quân nói cũng có lẽ phải. Nhưng nếu mà phải *Mạnh-lệ-quân* thật thì chẳng bảy phu-quân định xử-trí ra thế nào ?

Lương-giám nói :

— Ta nên việc cho *Tô-hoa* về nhà *Mạnh-sĩ-nguyên*, khiến cha con người ta lại được gặp nhau.

Cảnh phu-nhân nói :

— Ư ! khi được có con *Tô-hoa* bầu hạ. Tôi cũng lấy làm vui lòng. Nếu quả là *Mạnh lệ quân* thì ta chỉ nên một bảo cho *Mạnh-sĩ-nguyên* biết, để nhà họ *Mạnh* khỏi lo-phiền, nhưng còn nàng thì cho nên cho về.

Lương-giám nói :

— Phu-nhân cho nghĩ lẫn, ấn là để ta hãy bỏi xem thế nào, rồi sau sẽ bàn.

Nói xong, truyền nữ-tỳ mau mau đi gọi *Tô-hoa* tiểu-thư. Nữ-tỳ vâng lời, đến *Lạng tiêu-lâu* nói với *Tô-hoa* rằng :

— Đi đâu bấm tiểu-thư ! Lão gia và phu-nhân rai tôi đến đây để mời tiểu-thư.

Nàng *Tô-hoa* vừa đi vừa hỏi đứa nữ-tỳ rằng :

— Chẳng hay lão-gia và phu-nhân gọi ta có việc gì thế ?

Đứa nữ-tỳ thuật chuyện nhà họ *Mạnh* và họ *Lưu* cho nàng *Tô-hoa* nghe và bảo rằng :

— Lão gia nghi tiểu-thư tức là *Mạnh-lệ-quân*, cho nên gọi tiểu-thư đề hỏi chuyện, rồi định đưa về nhà họ *Mạnh*. Còn phu-nhân thì cố ý muốn giữ tiểu-thư ở lại, chứ không thuận cho về.

Nàng *Tô-hoa* nghĩ thầm : vì một con đàn bà hèn-yếu này mà khiến cho hai nhà phải vào điện-tiền triều-đình. Nhưng thân-mẫu ta ở nhà họ *Mạnh* bấy giờ, chắc được cả nhà trọng đãi. Ngày nay nếu ta nhận làm *Mạnh-lệ-quân* mà về nhà họ *Mạnh* thì chẳng qua chỉ là cọn một người nhỏ mẫu mà thôi, chỉ bằng ta cứ một mực nhận là *Tô đình-tuyết* tốt. *Lương Thân-lương* cũng không khi nào lại sang hỏi chuyện nhà họ *Mạnh* nữa rồi. Ta đang nghiêm-nhiên là một vị thiên-kim tiểu-thư, lội gì mà nhận làm họ *Mạnh*.

Khi vào tới nơi, nàng *Tô-hoa* chỉ chào vợ chồng *Lương-giám* mà hỏi rằng :

— Chẳng hay hai thân gọi con đến đây có việc gì ?

Lương-giám thuật chuyện nhà họ *Mạnh* và họ *Lưu* cho nghe, rồi lại bảo rằng :

— Ta thiết trông một huyện nhỏ như huyện *Côn-minh*, có lẽ dân lại được những mấy người liệt-nữ, ta chắc con tức là *Mạnh-lệ-quân* đó. Nếu phải thì con cứ nói thực, ta sẽ một đưa con về nhà họ *Mạnh* khiến cha con lại được gặp gỡ cùng nhau, không can chi mà ngại.

Nàng *Tô-hoa* nói :

— Trước một hai thân đây, khi nào con dám nói dối. Con quả là con gái một nhà Bần-sĩ, có biết *Mạnh-lệ-quân* là ai mà con dám nhận, xin thân phụ chớ hỏ nghi. Vả lại xung quanh sông *Côn-minh*, rộng hàng mấy dặm, chẳng lẽ chỉ có một mình *Mạnh-lệ-quân* mà thôi hay sao.

Vợ chồng *Lương giám* mừng rỡ mà rằng :

— Vợ chồng ta đây thật yêu mến con lắm, chỉ sợ con là *Mạnh-lệ-quân* thì vì tình chí-thân mà phải đưa trả đó thôi. Nay đã không phải thì con cứ ở đây với vợ chồng ta, thật là trời cũng chiều người, khiến cho ta được vui cảnh già vậy.

HỒI THỨ XXII

Nàng *Tô-hoa* nghe nói vợ chồng *Lương-giám* một lúa rồi lại các-ác về *Long-tiêu-lâu*. Nàng nghĩ thầm : Ai chẳng tưởng *Mạnh* tiểu-thư tốt số hơn ta, mà thành ra lại không bằng ta vậy. Ngày nay ta được ở trong một nơi lầu sao gác tía này, ăn trắng mặc tròn, kẻ hầu người hạ, mà *Mạnh* tiểu-thư thì xót thân lưu lạc, bên trời góc bể, khổ não biết là dường nào. Ước gì trời kia run rủi cho *Mạnh* tiểu-thư tới đây, khiến ta được báo đền ân-nghĩa, nhưng... quyền gì đoạt trời tranh mất cả, chắt điều-ngỉ chẳng trả phần ai,...

Mỗ khi nàng nghĩ đến tình cũ nghĩa xưa thì lại chau rơi lệ trì, mà lâm sự này biết ngỏ cùng ai cho được, đêm ngày luống những ân sầu.

Lại nói chuyện *Mạnh-lệ-quân* cùng con *Vinh-lan* trốn đi từ mồ sáng hôm mồng một tháng 4, hai người cưỡi chung một con ngựa. Khi trời sáng rõ, đã đi được hơn 20 dặm, *Mạnh-lệ-quân* mới thuê một cái kiệu ngồi, con ngựa để cho con *Vinh-lan* cưỡi.

Tối hôm ấy, tìm vào một nơi nhà trọ *Mạnh-lệ-quân* bảo con *Vinh-lan* rằng :

— Nếu ai hỏi đò lai-lịch thì mày cứ nói ta đây là một người học trò ở huyện *Côn-minh*, tên gọi *Lê-quân-ngọc*, tên tự là *Minh-đường*, ngày nay tiến Kinh để dự công-danh...

(Còn nữa)

Certifié l'Imprimeur

Imprimerie du Trung-Bắc Tân-Văn

Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN